

РОЗДІЛ III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.623

ПРАВОВІ ОЗНАКИ ШЛЮБУ ЗА СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Шимон С.І., д.ю.н., доцент

*Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна
svitlana_shym@ukr.net*

У статті досліджуються юридичні характеристики шлюбу як сімейного союзу між жінкою та чоловіком. Наведено аргументи про неможливість укладення шлюбів за участю осіб однієї статі та неможливість визнання одностатевих партнерств шлюбними союзами. Сформовано перелік обов'язкових правових ознак шлюбу.

Ключові слова: шлюб, ознаки шлюбу, принципи шлюбу.

ПРАВОВЫЕ ПРИЗНАКИ БРАКА ПО СЕМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ

Шимон С.И.

*Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, ул. Пирогова, 9, г. Киев, Украина
svitlana_shym@ukr.net*

В статье исследуются юридические характеристики брака как семейного союза между женщиной и мужчиной. Приводятся аргументы по поводу невозможности заключения браков с участием лиц одного пола и невозможности признания однополых партнерств брачными союзами. Сформирован перечень обязательных правовых признаков брака.

Ключевые слова: брак, признаки брака, принципы брака.

LEGAL FEATURES OF MARRIAGE UNDER THE LAWS OF UKRAINE

Shymon S.I.

*National pedagogical Dragomanov university, str. Pirogova, 9, Kyiv, Ukraine
svitlana_shym@ukr.net*

The paper investigates the legal characteristics of marriage as a family union between woman and a man. Attention is being paid on the specifics of the institution of marriage, which is significantly influenced by religious and moral norms. Therefore, the number of marital relations are governed not by the law, but only by moral and religious norms. A law governs marital relations only to that extent, so that this regulation does not impede the real existence of marriage and the realization of its nature as a moral, spiritual bond between husband and wife.

The author compares the doctrinal characteristics of marriage granted by the various scientific civil law schools in Ukraine. And also analyzes the features of marriage, stated in the current family legislation of Ukraine. It is shown that the main feature of marriage is its purpose, according to which marriage is aimed to create a family cell and to emerge the family relationships. If people who are getting married have no goal to create a family, a marriage can be declared fictitious which would entail its invalidity.

The question about the perspectives for implementation of gay marriages in Ukraine is being considered. The impossibility of marriages that involves same sexes, and the recognition of gay partnerships as marital unions were explained in this work. Eventually the following mandatory legal characteristics of marriage was formed: marriage is a union of two persons from the opposite sexes; this is monogamous union; this union open-ended, voluntary, free, equal; this union legally exists only if being recorded in state office of civil registrations, resulting in the acquisition of wife and husband the legal status of their marriage.

Key words: marriage, features of marriage, principles of marriage.

Вивчення шлюбу як юридичного явища у вітчизняній науці сімейного права здійснюється, як правило, у контексті суміжних проблем: соціальної природи шлюбу (О.І. Сафончик), процедури його укладення й розірвання (О.В. Бикова, А.Б. Болховітінова, І.В. Цилюкова), умов його реєстрації (Б.К. Левківський), надання права на шлюб (М.В. Менджул), а також природи шлюбу, щодо якої склалось декілька підходів, відповідно до яких шлюб розглядається як договір, таїнство, особливий

інститут, статус, партнерство, союз тощо. Саме поняття шлюбу вважається достатньо дослідженою категорією, через що йому, як правило, спеціальна увага не приділяється.

Однак у деяких сучасних правових системах спостерігаються тенденції відступу від традиційного трактування шлюбу та поширення цього поняття на інші види сімейних відносин. Зокрема, з'являються спроби прирівняти до шлюбів одностатеві партнерства з визнанням їх шлюбними правовідносинами. У зв'язку із цим потребує додаткової уваги питання про юридичне поняття шлюбу, окреслення його ознак, наявність яких є обов'язковою для юридичного визнання правовідносин між жінкою та чоловіком шлюбними, що й становить мету публікації.

Предметом нашої уваги є саме правові аспекти шлюбу. Однак у доктринальних його тлумаченнях, як зазначають науковці, спостерігається певний «наліт романтизму», оскільки поряд із нормативними, формальними твердженнями згадуються такі поняття, як «свобода», «добра воля», «взаємна любов», «повага» [1, с. 45] та низка інших моральних категорій. Ще засновники Французького цивільного кодексу 1804 р. визначали шлюб як «союз чоловіка та жінки, які об'єднуються для продовження роду, для взаємодопомоги в несенні життєвих тягот і для того, щоб розділити спільну долю» [2, с. 40].

Це природно, адже відокремити суто юридичні аспекти шлюбу від моральних, етичних дуже складно. Тому юридичне визначення шлюбу не може охопити низку істотних ознак шлюбу, які перебувають поза межами права [3, с. 64]. Відомо, що ця сфера життя людини завжди піддавалася істотному впливу соціальних норм, які більшою мірою впливають на духовний світ людини й визначають внутрішні мотиви її поведінки, – норм релігії та моралі. З позиції релігії, як зазначав Д.І. Мейєр, шлюб вважається союзом, який здійснюється «за участю Божества – таїнством». Релігія здавна стала опікуватись шлюбом як інститутом, що становить основу всього суспільного побуту, ядро розвитку цивілізації. Так само мораль приймає шлюб до сфери свого впливу та визнає його «союзом двох осіб різної статі, заснованим на почутті кохання, який має своїм призначенням доповнити неповну в самій собі особистість однієї людини особистістю особи протилежної статі». Унаслідок цього, за висновками Д.І. Мейєра, інститут шлюбу, перебуваючи під істотним впливом релігійних і моральних понять, не увійшов повною мірою до сфери дії права; у шлюбі відтворено низку відносин, які не піддаються зовнішньому визначенню та встановлюються винятково навіюванням моральних норм [4, с. 348-349].

Наведені думки є справедливими й сьогодні, коли законодавство регулює лише основні питання, пов'язані з реєстрацією шлюбу, його існуванням і припиненням відповідно до загальних цілей сімейно-правового регулювання: зміцнення сім'ї як соціального інституту та як союзу конкретних осіб, побудови сімейних відносин на паритетних засадах, почуттях взаємної любові й поваги, взаємодопомоги та підтримки (ст.1 Сімейного кодексу України (далі – СК України)). З огляду на вказану специфіку шлюбу пов'язані з ним відносини регулюються законом такою мірою, щоб вони не перешкоджали реальному існуванню шлюбних відносин і реалізації їх сутності. Тому відповідно до загальних засад сімейного законодавства вони регулюються лише в тій частині, у якій це є допустимим і можливим із точки зору інтересів їх учасників та інтересів суспільства (ч.3 ст.7 СК України).

Поняття шлюбу не було закріплено в колишньому законодавстві. Це пояснювалось, зокрема, тим, що шлюб є складним соціальним явищем, яке перебуває під впливом як правових приписів, так і економічних законів, етичних і моральних норм, що, на переконання вчених, може поставити під сумнів визначення шлюбу із суто правових позицій [5, с. 81]. Однак це поняття є базовим для сімейного права, оскільки шлюб є головною підставою створення сім'ї.

Нині в ч.1 ст.21 СК України визначено, що шлюбом визнається сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований в органі державної реєстрації актів цивільного стану (далі – РАЦС). Із цього визначення можна виділити три ознаки шлюбу: а) це сімейний союз; б) це союз між жінкою та чоловіком; в) він реєструється в органі РАЦС.

Доктринальні визначення шлюбу містять ширший перелік його ознак: взаємну згоду чоловіка й жінки, добровільність, рівноправність, моногамність, реєстрацію з дотриманням визначених законом правил, наявність мети – створення сім'ї [6, с. 52]. У спеціальних дослідженнях виокремлено, зокрема, такі характеристики шлюбу: мету (створення сім'ї, спільне життя, народження й виховання дітей), строк (довічність, необмеженість будь-яким терміном), наявність волевиявлення (вільний, добровільний, рівноправний шлюб), форму (зареєстрований державою, укладений із дотриманням

умов і порядку, передбачених законом), суб'єктів (чоловік і жінка, моногамний) та правові наслідки (зумовлює для осіб взаємні особисті й майнові права та обов'язки, викликає особисті та майнові подружні права й обов'язки тощо) [7, с. 36].

Певною мірою вирізняються в цьому питанні позиції трьох українських цивілістичних шкіл: київської, одеської та харківської. Представники першої відносять до ознак шлюбу добровільність, досягнення шлюбного віку, реєстрацію у встановленому порядку, спрямованість на утворення особистого сімейного союзу чоловіка й жінки [8, с. 44]. Прибічники одеської цивілістичної школи зазначають, що шлюб є союзом чоловіка та жінки, є вільним і рівноправним, ґрунтується на моногамному зв'язку, захищається державою, укладається з дотриманням встановлених державою правил, спрямовується на створення сім'ї, що припускає спільне проживання, побут, взаємні права та обов'язки [9, с. 40-41]. А прихильники харківської цивілістичної школи виділяють фізіологічну (це союз жінки й чоловіка як осіб різної статі), юридичну (це сімейний союз, що передбачає наявність прав та обов'язків) і конститутивну (шлюб реєструється в державному органі РАЦС) ознаки [10, с. 85-86].

Узагальнюючи наведене та спираючись на законодавче визначення шлюбу, можемо виділити певні його ознаки.

По-перше, це союз, тобто об'єднання двох осіб. Відсутність одного з подружжя унеможливує існування шлюбу, зі смертю одного з подружжя шлюб автоматично припиняється. Його може бути розірвано за життя обох подружжя у встановленому законом порядку. Проте такий сімейний союз не є суб'єктом сімейних правовідносин, якими виступають дружина та чоловік.

По-друге, шлюб є союзом жінки й чоловіка, тобто в ньому безперечно об'єднуються дві особи протилежної статі. Щодо цієї вимоги в науці висловлюється пропозиція розширити її зміст, закріпивши в нормах СК України принцип «моногамії та контрарності», юридичний зміст якого охоплює дві вимоги: щодо одночасного перебування особи виключно в одному зареєстрованому шлюбі та щодо участі в шлюбі виключно чоловіка та жінки як осіб протилежної статі [11, с. 4]. Однак необхідно враховувати, що поняття моногамії сформовано в науці історично, у ті періоди розвитку людства, коли питання про одностатеві шлюби взагалі не поставало, а тому він стосується винятково шлюбів за участю осіб протилежної статі. Згідно з українським законодавством шлюб не може об'єднувати осіб однієї статі, що відображено вже в найменуванні учасників шлюбного союзу: дружина (жінка) та чоловік. Тому розширення принципу моногамії з додаванням ознаки контрарності (протилежності) навряд чи є виправданим, насамперед із точки зору законодавчої економії.

Однак слід зауважити, що світова практика щодо суб'єктного складу шлюбу формується по-різному, відносини між особами однієї статі дедалі більше отримують юридичне визнання як сімейні. Вважається, що істотний вплив на зміну поглядів на це явище чинить інтерпретація Європейським судом із прав людини поняття «сімейне життя» в контексті змісту ст. 8 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Європейський суд із прав людини ставить на перше місце не законодавче визнання державою тих чи інших відносин, а наявність фактичного сімейного зв'язку, існування якого покладає на держави обов'язок забезпечувати захист і повагу до цих відносин, тому поширює поняття сімейного життя на всі випадки фактичного спільного проживання [12, с. 16-17], тобто на всі сімейні за змістом відносини, зокрема й за участю осіб однієї статі (відносини одностатевих партнерств).

Загалом же ставлення до проблеми одностатевих «шлюбів» (шлюбних партнерств) у різних країнах, суспільствах чи соціальних групах є абсолютно різним. З позиції їх юридичного визнання виділяються такі підходи: офіційне визнання одностатевих союзів і практичне прирівнювання їх у статусі до гетеросексуальних шлюбів; визнання за одностатевими партнерствами низки цивільних прав із присвоєнням їм статусу не шлюбного союзу, а самостійної категорії – одностатєвого партнерства (союзу, цивільного союзу тощо); введення законодавчих рішень щодо захисту прав таких осіб без офіційного визнання одностатєвих партнерств сімейними союзами; проголошення суспільної терпимості до одностатєвих партнерств без проведення законодавчих реформ щодо захисту їхніх прав, що утримує їх у невизначеному статусі; категоричне засудження одностатєвих партнерств і визнання таких фактичних відносин протиправними.

У державах, у яких одностатєві партнерства юридично визнані, істотні розбіжності спостерігаються щодо вирішення питання про надання таким особам права на усиновлення: в одних країнах вони мають такі ж права, як і традиційні шлюбні пари; в інших державах спільне усиновлення не

допускається, проте одному зі співмешканців дозволено усиновлювати рідних дітей іншого партнера, а також запроваджено обмеження для застосування допоміжних репродуктивних технологій народження дітей для таких пар; ще в інших країнах усиновлення дітей членами одностатевого союзу категорично забороняється.

На завершення цього питання окремо зауважимо, що за українським законодавством одностатеві партнерства не розглядаються як сімейні союзи, вони не можуть офіційно реєструватись, проте фактичне співжиття таких пар не переслідується законом, а Конституція України гарантує кожному особисту свободу, недоторканність особи та її приватного життя.

Жодних кроків у напрямі узаконення одностатевих партнерств як сімейних союзів нашою державою не зроблено. Також не передбачається обов'язкових правових реформ щодо цього питання у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Членство в Європейському Союзі вимагає, щоб країна-кандидат розвивала інститути, які гарантують демократію, верховенство права, права людини, повагу й захист меншин, проте ці вимоги не стосуються докорінної зміни правил, які регулюють шлюбні відносини. Європейський Союз не вимагає прийняття нових законів щодо сім'ї, не втручається в питання суспільної моралі, що є винятково питаннями національної влади.

Повертаючись до ознак шлюбу, зазначимо, що наведена характеристика шлюбу відтворює вимогу про обов'язковість моногамії цього союзу: одна особа може одночасно перебувати лише в одному зареєстрованому шлюбі (з особою протилежної статі), а повторний шлюб укладається тільки після припинення попереднього, інакше він є недійсним.

По-третє, шлюб – це союз сімейний: він укладається з метою створення сім'ї, для спільного проживання, спілкування дружини й чоловіка, взаємної моральної та матеріальної підтримки. Шлюб є підставою виникнення сім'ї, сімейних правовідносин. Змістом шлюбних відносин є підтримання сімейного союзу протягом усього періоду існування шлюбу. Якщо в осіб, які укладають шлюб, відсутня мета створення сім'ї, то такий шлюб може бути визнано фіктивним відповідно до ч.2 ст.40 СК України.

По-четверте, шлюб – це союз безстроковий, адже в момент його укладення він не обмежується часовими межами, і якщо шлюб не розривається подружжям за час життя, то припиняється зі смертю хоча б одного з них. Тому в літературі шлюб характеризується як довічний.

По-п'яте, це союз добровільний і вільний: він укладається на основі добровільної згоди жінки й чоловіка та може бути припинений у встановленому порядку за бажанням обох чи одного з подружжя.

По-шосте, шлюб є союзом рівноправним: дружина та чоловік мають рівні права й обов'язки в сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї (ч.6 ст.7 СК України). Усі найважливіші питання життя сім'ї мають вирішуватись подружжям спільно, на засадах рівності (ч.2 ст.54 СК України).

По-сьоме, шлюб вимагає обов'язкової державної реєстрації органом РАЦС із дотриманням умов і порядку, передбачених законом. Релігійний обряд шлюбу не є підставою для виникнення в жінки й чоловіка прав та обов'язків подружжя, крім випадків, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення чи відновлення органів РАЦС (ч.3 ст.21 СК України).

По-восьме, шлюб обумовлює набуття особами визначеного сімейно-правового статусу подружжя. Натомість проживання однією сім'єю жінки й чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення в них прав та обов'язків подружжя (ч.2 ст.21 СК України).

В останньому випадку йдеться про фактичні шлюбні відносини. У побуті, а часом і в науковій літературі, такі відносини називають «фактичним шлюбом», або «цивільним шлюбом». Проте наведені назви не відтворюють суть цього явища, адже історично цивільним шлюбом вважався шлюб, який зареєстровано в органах РАЦС, на відміну від церковного, що укладався через обряд вінчання. Оманливою є також наявність у цих терміносполученнях слова «шлюб», адже таким є лише союз, зареєстрований державним органом РАЦС.

Незважаючи на це, необхідно пам'ятати, що фактичні шлюбні відносини між жінкою та чоловіком розглядаються як сімейні відносини за умови, що вони не перебувають у шлюбі не лише між собою, а й у будь-якому іншому шлюбі. За таких умов майнові відносини між цими особами регулюються

нормами СК України (ст.74). Однак такі особи не набувають передбачених законом особистих немайнових прав дружини й чоловіка.

Таким чином, обов'язковими ознаками шлюбу, відповідно до положень СК України, є такі: 1) шлюб є союзом двох осіб протилежної статі; 2) це союз моногамний; 3) це союз безстроковий, добровільний, вільний, рівноправний; 4) цей союз існує юридично лише за умови його державної реєстрації в органах реєстрації актів цивільного стану, наслідком чого є набуття дружиною та чоловіком сімейно-правового статусу подружжя. У сукупності наведені ознаки відповідають науковій концепції «шлюб – це статус».

ЛІТЕРАТУРА

1. Тарусина Н.Н. Семейное право : учеб. пособ. / Н.Н. Тарусина. – М. : Проспект, 2001. – 144 с.
2. Сивохина С.В. Понятие брака и условия его действительности в современном праве России и Франции : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.03 / Светлана Владимировна Сивохина ; Самарский муниципальный университет Наяновой. – Самара, 2006. – 220 с.
3. Советское семейное право / под. ред. В.А. Рясенцева. – М. : Юрид. лит., 1982. – 256 с.
4. Мейер Д.И. Русское гражданское право : в 2-х ч. (по испр. и дополн. 8-му изд., 1902 г.) / Д.И. Мейер. – М. : Статут, 1997. – Ч. 2. – 455 с.
5. Пчелинцева Л.М. Семейное право России : учебник для вузов / Л.М. Пчелинцева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Норма, 2004. – 688 с.
6. Матвеева Н.А. Институт брака в семейном праве России, Украины и Беларуси : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Наталья Алексеевна Матвеева ; Российский государственный социальный университет. – М., 2006. – 181 с.
7. Бикова О.Ю. Укладення та розірвання шлюбу за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Олена Юрїївна Бикова ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України. – К., 2005. – 220 с.
8. Сімейне право України : підручник / за ред. В.С. Гопанчука. – К. : Істина, 2002. – 304 с.
9. Сімейне право України : навчальний посібник / за ред. Є.О. Харитонова. – К. : Істина, 2008. – 200 с.
10. Сімейне право України : підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін. ; за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2012. – 320 с.
11. Чернега В.М. Морально-правові принципи в сімейному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес ; сімейне право ; міжнародне приватне право» / В.М. Чернега. – К., 2015. – 20 с.
12. Антокольская М.В. Семейное право : учебник / М.В. Антокольская. – изд. 2-е, перераб и доп. – М. : Юрист, 2002. – 336 с.

REFERENCES

1. Tarusina, N.N. (2001), *Semeynoe pravo : ucheb. posob.* [Family law : textbook], Prospekt, Moscow, Russia.
2. Sivokhina, S.V. (2006), “The concept of marriage and the conditions of its validity in the modern law of Russia and France”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Samara Municipal University Nayanova, Samara, Russia.
3. Ryasentsev, V.A. (1982), *Sovetskoe semeynoe pravo* [Soviet family law], Yuridicheskaya literatura, Moscow, Russia.
4. Meyer, D.I. (1997), *Russkoe hrazhdanskoe pravo : v 2-kh ch. (po ispr. i dopoln. 8-mu izd., 1902 g.)* [Russian civil law : in 2 parts (corrected and added 8th edition, 1902)], part 2, Statut, Moscow, Russia.
5. Pchelintseva, L.M. (2004), *Semeynoe pravo Rossii : uchebnyk dlya vuzov* [Russian family law : textbook for higher educational institutions], Norma, Moscow, Russia.

6. Matveeva, N.A. (2006), "Institution of marriage in the family law of Russia, Ukraine and Belarus", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Russian State Social University, Moscow, Russia.
7. Bykova, O.Yu. (2005), "Marriage and divorce under the law of Ukraine ", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Institute state and right is the name of V.M. Koreckiy of the National academy of sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
8. Hopanchuk, V.S. (2002), *Simeyne pravo Ukrayiny : pidruchnyk* [Family law of Ukraine : textbook], Istyna, Kyiv, Ukraine.
9. Kharitonov, E.O. (2008), *Simeyne pravo Ukrayiny : navchalnyi posibnyk* [Family law of Ukraine : textbook], Istyna, Kyiv, Ukraine.
10. Baranova, L.M., Borisova, V.I., Zhylinkova, I.V. et al. (2012), *Simeyne pravo Ukrayiny : pidruchnyk* [Family law of Ukraine : textbook], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
11. Cherneha, V.M. (2015), "Moral and legal principles in family law of Ukraine ", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Kyiv, Ukraine.
12. Antokolskaya, M.V. (2002), *Semeynoe pravo : uchebnik* [Family law : textbook], Yurist, Moscow, Russia.

УДК 347.124: 347.135.224

ФОРМА ПРАВОЧИНУ ЩОДО НАБУТТЯ ТА ПРИПИНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ЯК УМОВА ЙОГО ДІЙСНОСТІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Бутрин-Бока Н.С., к.ю.н., викладач

*Тернопільський національний економічний університет,
вул. Микулинецька, 46а, м. Тернопіль, Україна
butrin-n@mail.ru*

У статті досліджено форми укладення правочинів щодо набуття та припинення корпоративних прав, а також окреслено наукові позиції із цього приводу. Визначено найбільш поширену форму укладення таких правочинів – нотаріально посвідчену. Зроблено висновок, що нотаріально посвідчена форма правочинів щодо набуття та припинення корпоративних прав є найбільш ефективною в боротьбі з підделкою документів і зловживаннями корпоративним правом.

Ключові слова: корпоративні права, правочин, форма правочину, форма договору, розпорядження корпоративними правами, учасник корпоративних правовідносин, сторони договору, акціонерні товариства, усна форма, письмова форма, нотаріально посвідчена форма.

ФОРМА ПРАВОВОЙ СДЕЛКИ ОТНОСИТЕЛЬНО ПРИОБРЕТЕНИЯ И ПРЕКРАЩЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ ПРАВ КАК УСЛОВИЕ ЕГО ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ: ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ

Бутрин-Бока Н.С.

*Тернопольский национальный экономический университет, ул. Микулинецкая, 46а, г. Тернополь, Украина
butrin-n@mail.ru*

В статье исследованы формы заключения правовых сделок относительно приобретения и прекращения корпоративных прав, а также очерчены научные позиции по этому поводу. Определена наиболее распространенная форма заключения таких правовых сделок – нотариально удостоверенная. Сделан вывод, что нотариально удостоверенная форма правовых сделок относительно приобретения и прекращения корпоративных прав является наиболее эффективной в борьбе с подделкой документов и злоупотреблениями корпоративным правом.

Ключевые слова: корпоративные права, правовая сделка, форма правовой сделки, форма договора, распоряжение корпоративными правами, участник корпоративных правоотношений, стороны договора, акционерные общества, устная форма, письменная форма, нотариально удостоверенная форма.